

VLIV MIMOKOŘENOVÉ VÝŽIVY NA VÝNOS A JAKOST SEMEN JARNÍ ŘEPKY

Influence of extra-root nutrition on yield and seeds quality in spring rape seed

Lidia BOROVKO

Lotyšská zemědělská univerzita, Vědecký zemědělský ústav. Institut zemědělníka 7, Skriveri

Úvod

Řepka patří ke kulturním rostlinám, které potřebují pro svůj růst a vývoj dostatečné množství hořčíku, bóru, molybdenu, manganu. Hořčík potřebují pro tvorbu vegetativních orgánů rostliny. Jeho potřeba činí u řepky 30-50 kg MgO/ha. Symptomy nedostatku Mg se u řepky projevují chlorózou nervatury (mramorování listů). V pozdních fázích dostává listy rudo skořicově hnědou barvu a poté odumírá /8/. Díky hnojení hořčíkem při středním obsahu Mg v půdě je možno počítat s nárůstem výnosu 2-2,5 q/ha /7/. Hořečnatá hnojiva mají pozitivní vliv na zvýšení obsahu hrubých bílkovin v semeni /3/.

Bór má vliv na zvětšení kořenového systému, na vývoj a růst rostlin, zlepšuje příjem živin, má významnou úlohu v procesu tvorby semen, zvyšuje elasticnost tkání, což omezuje tvorbu prasklin v případě mrazů. Při

nedostatku bóru zůstávají rostliny dlouho ve fázi listové růžice, brzdí se růst, řada květů se neoploďní a opadne /8,6,1/. Při výnosu semen 2,5 t/ha řepka z půdy odebere 170-340 g/ha bóru, 4-13 g/ha molybdenu, 250-1500 g/ha manganu.

Při nedostatku molybdenu je růst a vývoj řepky zbrzděn a tvoří se menší květy /2/. Hořčík se účastní při tvorbě chlorofylu, ovlivňuje proces fotosyntézy a je nezbytný při redukcí nitrátů. Při nedostatku manganu se v rostlině nahromadí nitráty. Jeho nedostatek může značně ovlivnit kvalitu a výnos. Příjem manganu závisí na pH a vlhkosti půdy. Ve fázi butonizace 1 kg sušiny řepky nemá obsahovat méně než 30 mg manganu /4/. Při stresech, když je příjem živin z půdy ztížen, nebo je nedostatek kterékoliv živiny, se dají využít speciálně vyráběná listová hnojiva.

Materiál a metody

Cíl: vliv listové výživy mikroelementy a roztoků humátů na výnos a kvalitu semen jarní řepky.

Polní pokusy se uskutečnily v letech 2005-2006 na drnové, podzolové půdě s následujícími agrochemickými charakteristikami: pH_{KCl} 6, obsah organických látek 3,2%, P_2O_5 233 mg/kg, K_2O 190, Mg 120, Ca 1120, Mg 267, Cu 2,1, Mn 55, Zn 8, B 1,07, S- SO_3 3,7 mg/kg půdy. Předplodina obiloviny.

Pro normální růst a vývoj rostlin řepky, silnější rozvoj kořenů, zlepšení imunitního systému rostlin, zvýšení výnosu semen a zlepšení jeho jakosti cestou listové výživy jsme užívali různá tekutá hnojiva SUPLO

MIKRO pro řepku (koncentrát hořčíku a mikroelementů) 1,5 l/ha + 5 kg/ha karbomidu, FOLICARE 10-5-40 + mikroelementy 3 kg/ha, ELIXÍR z rašeliny (roztok huminových látek) – 1,5 l/ha. Postřik byl ve fázi 5-7 listů, pak za 10-12 dnů a ve fázi butonizace. Pokusy byly jednotně hnojeny 110 kg N, 60 kg P_2O_5 a 150 kg/ha K_2O .

Pokusy byly na hybridní odrůdě Terra vyšetřeny v první dekádě května. Proti plevelům se užíval Sultan 50 SC 1,5 l/ha preemergentně. Proti blýskáčce se na počátku butonizace použil Karate 0,15 l/ha. Výnos semen byl přepočten na 8% vlhkost. Statistické zpracování bylo metodou analýzy rozptylu.

Výsledky a diskuse

Meteorologické podmínky v pokusných letech nebyly pro jarní řepku příznivé. V roce 2005 deště v srpnu negativně ovlivnily zrání řepky. Ta zrála pomalu a nevyrovnaně. Horko a sucho v době kvetení a zrá-

ení roku 2006 mělo vliv na tvorbu výnosu. Větvení bylo slabé, první květy se neopylily a opadly. V šešulích byla různě vyvinutá semena, některá chyběla. Obsah živin v rostlinách řepky po posledním postřiku uvádí tab. 1.

Tab. 1. Obsah živin v rostlinách řepky ve fázi butonizace

Živina	Kontrola	Suplo Mikro	Folicar	Elixír z rašeliny
Mn, mg/kg	34	46	39	43
Cu, mg/kg	5	5	5	5
Zn, mg/kg	26	27	25	26
Mo, mg/kg	0,5	0,7	0,9	0,8
B, mg/kg	14	19	19	21
Mg, %	0,29	0,32	0,63	0,31
Ca, %	2,12	2,26	2,1	2,1
S, %	0,25	0,22	0,30	0,30

Analýza rostlin ukázala, že v průměru za dva roky se obsah bóru v porovnání s kontrolou zvýšil. To se odrazilo v nárůstu výnosu semen. Obsah manganu v rostlinách se zvýšil na 5-12 mg/kg což pozitivně ovlivnilo jakost semen. Největší příjem manganu do rostlin byl při použití Suplo Mikro a Elixíru z rašeliny – obsah 46 mg/kg respektive 43 mg/kg, ve srovnání s kontrolou – 34 mg/kg. U těchto variant byl získán velmi vysoký výnos semen (tab.2). Vápník je stavební částí blány buněčné. Stabilizuje membrány protoplastů a tak zlepšuje odolnost rostlin proti nepříznivým podmínkám při růstu. Speciálně je nezbytný při tvorbě, rozvoji a životaschopnosti kořenového systému /5/. Obsah Ca je u všech variant prakticky identický.

Hořčík, jako jediný z kovů který se účastní tvorby chlorofylu a který bezprostředně ovlivňuje fotosyntézu je účasten při tvorbě generativních orgánů (proces tvorby plodů). Hořčík aktivizuje činnost mnoha enzymů, stimuluje procesy redukce, vyvolává tvorbu a hromadění uhlovodíků v rostlinách. V závislosti na použití listových hnojiv činí jeho obsah 0,31-0,63% ve srovnání s 0,29% u kontroly.

Zinek je ve všech orgánech rostliny, ale hlavně je ve vegetačních vrcholech a v generativních orgánech. Zn se účastní při tvorbě chlorofylu a také při tvorbě bílkovin a vitamínů /5/. Jen u varianty, kde se použil Suplo Mikro byl jeho obsah vyšší než u kontroly. Měď se podílí na činnosti enzymů a ovlivňuje tvorbu bílkovin. Má významnou úlohu ve zvýšení mrazuvzdornosti a suchovzdornosti rostlin /5/. Její obsah byl u všech variant stejný. Síra kladně ovlivňuje výnosy a jakost řepky. Obsah síry byl v rostlinách nedostačující: 0,22-0,30 %.

Výsledky z polních pokusů ukazují, že užití listové výživy mikroelementy ovlivňuje kladně výnos jarní řepky (tab. 2).

V průměru za dva roky se v závislosti na použitém listovém hnojivu zvýšil výnos olejnatých semen v porovnání s kontrolou o 0,24-0,37 t/ha. Největší přírůstek byl získán u Elixíru z rašeliny – 0,37 t/ha. Použití stopo-

Závěr

Užití listové výživy rostlin jarní řepky mikroelementy zvýšilo výnos semen o 0,26-0,37 t/ha. Nejlepší výsledky byly získány při užití Elixíru z rašeliny (hnojení humáty z lotyšské rašeliny). To zvýšilo výnosy semen o 0,37 t/ha a zajistilo čistý zisk 20 €/ha.

Použitá literatura

1. Bergmann W. Ernährungsstörungen bei Kulturpflanzen. Gustav Fischer Verlag Jena, 1983, 614 S.
2. Bergmann W. Farbatlas Ernährungsstörungen bei Kulturpflanzen.; Visuelle und analytische Diagnose. Gustav Fischer Verlag Jena, 1986, 306 S.
3. Makovski G., Schroder G. Aspekte der Düngung des Winterapses im Frühjahr, top agrar, 1993, 7, 173-175.
4. Makovski N., Schroder G. Viel Stickstoff hilft keineswegs viel-Hinweise zur Bedarfgerechten N-Düngung beim Winteraps. Bauern-Zeitung, 1992, 9, 36.
5. Riņķis G., Ramane H. Kā barojas augi. Rīga, Avots, 1989, 15.-18.lpp.
6. Zerula W. Bei Raps auf ausreichende . Bor-Versorgung achten. Raps 13, 1995, 2, 582-583.
7. Шпаар Д. Защита растений в экологически обоснованном земледелии. Аграрная Наука, 1992, 5, С. 21-25.
8. Шпаар Д., Х.Гинапп и др., Репс, Минск,1999, С. 110-111.

Kontaktní adresa

Lidia Borovko, Lotyšská zemědělská univerzita, borovko@e-apollo.lv, borovko@inbox.lv. Латвийский сельскохозяйственный университет, Научный институт земледелия, Институт земледелия 7, Скривери – 1, Аизкрауклский.р-н

Překlad : Jan Vašák

vých hnojiv u listové výživy ovlivnilo chemické složení semen jarní řepky (tab.3).

Tab.2. Vliv listové výživy na výnos jarní řepky Terra (průměr za roky 2005 a 2006).

Varianta	Výnos semen	
	t/ha	přírůstek výnosu (t/ha)
Kontrola	1,86	-
Suplo Mikro	2,10	0,24
Folicar	2,12	0,26
Elixír z rašeliny	2,23	0,37
LSD ₀₀₅	0,10	

Tab.3. Obsah hrubých bílkovin a surového tuku v semenech jarní řepky (průměr za roky 2005,2006).

Varianta	Hrubé bílk. (%)	Hrubý tuk (%)	Výnos tuku (kg/ha)
Kontrola	21,98	46,60	796
Suplo Mikro	22,91	47,30	913
Folicar	23,12	48,77	941
Elixír z rašeliny	22,00	47,55	971

V závislosti na použitém listovém hnojivu se obsah hrubých bílkovin v semenech řepky zvýšil o 0,93-1,14%, hrubého tuku o 0,70-2,17%. To zvýšilo výnos surového tuku o 117-175 kg/ha. Nejvyšší olejnatost bylo při použití Folicare – 48,77% a Elixíru z rašeliny – 47,55%. Spolu s vysokým výnosem semen u variant kde byl použit Elixír z rašeliny – 1 a Folicar se získal nejvyšší výnos tuku (971, resp. 941 kg/ha).

Ekonomické hodnocení ukázalo, že užití Elixíru z rašeliny při listové výživě je v porovnání s jinými stopovými hnojivy (při realizační ceně řepky 186 € za 1 t semen) nejefektivnější a zajišťuje čistý zisk 20 €/ha.

Užití stopových hnojiv při listové výživě ovlivnilo chemické složení semen jarní řepky. Obsah surového tuku v semenech se zvýšil o 0,70-2,17%, což přineslo přírůstek produkce tuku o 117-175 kg/ha.